

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ስላሴ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ረታ ቶሎሳ

ሙስጠፋ አህመድ

አመልካች፡- ሃጅ ፈዴ ገመቹ ሄዳኔ ከጠበቃ አቶ በሽር ወያ ጋር ቀረቡ

ተጠሪዎች፡- 1.አቶ ዓለሙ በቀለ

9. አቶ ደበሌ ማርም

2. አቶ ክፍለ ማሪያም ከበደ

10. አቶ ማስረሻ ገ/ሚካኤል

3. አቶ አሰፋ ጥላሁን

11 አቶ እንዳለ ጭልቆ

4. አቶ አሰፋ ይመር

12. አቶ ብርሃኑ ዙርጋ

5. አቶ ታደሰ ደምሴ

13. አቶ ወርቁ ባሆ

6. አቶ ገስጥ ይነሱ

14. አቶ አባተ በቀለ

7. አቶ ንጉሱ ነሲቡ

15 አቶ በየነ አማረ

8. ሿ አለቃ ለማ በየነ

} ተወካይ አቶ አለሙ በቀለ
እና
አቶ ክ/ማሪያም ከበደ ቀረቡ

ጉዳዩን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፤

ፍርድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች በኦሮሚያ ክልል የአረሲ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 06633 የሰጠው ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 63806 የሰጠው ውሳኔና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በመዝገብ ቁጥር 134880 የሰጠው ውሳኔ፣ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ያቀረበውን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። ጉዳዩ የንግድ ድርጅት ቤት ሽያጭ የሚመለከት ነው። በሥር ፍርድ ቤት ተጠሪዎች ከሳሽ አመልካች ተከላሽ በመሆን ተከራክረዋል።

1. የክርክሩ መነሻ ተጠሪዎች በወኪሎቻቸው በኩል በአመልካች (አንደኛ ተከላሽ) በሥር ፍርድ ቤት ሁለተኛ ተከላሽ በሆነው አየለ ኃይለስላሴ ላይ ባቀረቡት ክስ ነው። በሥር ፍርድ ቤት ተጠሪዎች በከላሽነት ቀርበው በአረሲ ዞን በአሰላ ከተማ በቀበሌ 07 ውስጥ በ4000 ካሬ ሜትር ቦታ ላይ የሚገኝ ሰሚያ አራት አባላት ያሉት የልብስ ሰፊዎች የህብረት ሥራ ማህበር ንብረት አለ። ይህንን የልብስ ሰፊዎች የህብረት ሥራ ማህበር የማይንቀሳቀስ ንብረትና ግምቱ ከብር 500,000 (አምስት መቶ ሺህ) በላይ የሆነውን

ሁለተኛ ተከላኝ ከማህበሩ አባላት ፈቃድ ውጭ በአነስተኛ ዋጋ ለአንደኛው ተከላኝ በመሸጥ በከላሾች ላይ ከፍተኛ ጉዳት አድርሶብናል። ስለዚህ አንደኛ ተከላኝ ከሁለተኛ ተከላኝ ጋር 30/09/97 ያደረጉት የንግድ ቤት ሽያጭ ውል እንዲፈርስ ውሳኔ ይሰጥልን በማለት ክስ አቅርበዋል።

2. አመልካች በአንደኛ ተከላኝ በመሆን ቀርቦ በክሱ የገለጸውን ንብረት፣ የንብረቱ ባለሀብት ከሆነው የልብስ ሰፊዎች የህብረት ሥራ ማህበር ሕጋዊ ወኪሎች 30/9/1987 ዓ/ም በተፃፈና በውልና ማስረጃ ጽ/ቤት ውል በብር 110,000 (አንድ መቶ አስር ሺህ ብር) ገዝቸዋለሁ አንደኛ ተከላኝ የማይነቀሳቀሰውን ንብረት ዋጋ የንብረቱ ባለሀብት ለሆነው የልብስ ሰፊዎች የህብረት ሥራ ማህበር ሙሉ በሙሉ በመክፈል የማይነቀሳቀሰው ንብረት በስሜ አዛውራሳለሁ። የንብረቱም ባለቃብት አንደኛ ተከላኝ መሆኑን የሚያረጋግጥ ካርታና ፕላን በአስተዳደሩ ክፍል ተዘጋጅቶ ተሰጥቶኛል። ስለዚህ ውሉ ሊፈርስ የሚችልበት ምክንያት የለም በማለት ተከራክሯል።
3. የሥር ፍ/ቤት የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ከሰማና ከመረመረ በኋላ ከላሾች የማህበሩ አባላት ናቸው። የአከራካሪው ንብረት ባለሀብት የሆነው የልብስ ሰፊዎች የህብረት ስራ ማህበር ሰማኒያ አራት አባላት እንደነበሩት ተረጋግጧል። ከሰማኒያ አራቱ አባላት ንብረቱን እንዲሸጡ ለሁለተኛው ተከላኝና ለሌሎች ሶስት ማህበሩ አመራር አባላት የውክልና ሥልጣን የሰጡት ሰላሳ አምስት አባላት ብቻ ናቸው። የማይነቀሳቀሰውን ንብረት የአባላቱ ያልተከፋፈለ የጋራ ሀብት የሚቆጠር በመሆኑ ንብረቱ ለመሸጥ የሁሉም አባላት ሥምምነት አስፈላጊ ነው። የንብረቱም ግምት ብር 200450 (ሁለት መቶ ሺ አራት መቶ ሃምሳ ብር) እንደሆነ በባለሙያዎች ተገምቶ ቀርቧል። ስለዚህ ውሉ ፈርሶ - ተዋዋዮች ወደ ነበሩበት ይመለሱ በማለት ውሳኔ ሰጥቷል። ይህ ውሳኔ በአሮሚያ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት ጸንቷል።
4. አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት 25/3/2005 ዓ/ም ባቀረበው የሰበር አቤቱታ ጉዳይ መታየት ያለበት ከአዋጅ ቁጥር 147/91 እና ከሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 106/1996 አንፃር መሆን ሲገባው የበታች ፍርድ ቤቶች በፍ/ብሔር ሕጉ ስለ ጋራ ንብረት የተደነገጉትን መሰረት በማድረግ መወሰናቸው መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው። እኔ የገዛሁት የማህበሩ ንብረት የሆነ ቤት በመሆኑ በማህበሩ መተዳደሪያ ደንብ መሰረት ከሰማኒያ አራቱ አባላት በሞት የተለዩትን ተተኪ የሌላቸው ሰላሳ ዘጠኝ ሰዎች የማህበር አባልነታቸው ቀሪ ሆኗል። አመልካች ቤቱን በምግብነት ወቅት ማህበሩ የነበሩት አርባ አምስት አባላቶች ብቻ ነበሩ። አርባ አምስቱ ማህበሩ አባላት ንብረቱ እንዲሸጥ አርባ አባላት ተገኝተው ተወያይተው ውሳኔ አሳልፈዋል፤ ውክልና ሥልጣን ሰጥተዋል። ይህም በማህበሩ መተዳደሪያ ደንብ መሰረት አስገዳጅ ውሳኔ ለማሳለፍ የሚችሉ የማህበሩ አባላት ከግማሽ በላይ የሚሆኑት ተገኝተው ፎርም ተሟልቶ በተሰጠ ውሳኔና ውክልና መሰረት የገዛሁት ሆኖ እያለ ውሉ እንዲፈርስ የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክተዋል።

ተጠሪዎች በ2/7/2005 ዓ/ም በተፃፈ መልስ የማህበሩ አባላት በማህበሩ ውስጥ ያላቸው መብት እኩል ነው። ማህበሩ 84 አባላት ያለው ሆኖ እያለ ከሰላሳ ዘጠኝ የማይበልጡ አባላት ብቻ ባስተላለፉት ውሳኔና በሰጡት ውክልና አመልካች ቤቱን መግዛታቸው ውሉን የጸና አያደርገውም። ስለሆነ የሥር ፍርድ ቤት

ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት ተከራክረዋል። አመልካች ከማህበሩ አባላት 50 ፐርሰንት በላይ ተገኝተውና ምልዕተ ጉባኤ ተሟልቶ በተሰጠው ውሳኔ ገዝቻለሁ በማለት ያቀረበው ክርክር ተገቢነት የሌለው ነው። የበታች ፍርድ ቤቶች በፍታብሌር ሕጉ ስለ ጋራ ንብረት የተደነገጉትን መሠረት በማድረግ መወሰናቸው ተገቢና መሰረትዊ የሕግ ስህተት የሌለበት ነው። ስለዚህ የአመልካቾችን የሰበር አቤቱታ ውድቅ በማድረግ እንድስናበት በማለት ተከራክሯል። አመልካች በ7/08/2005 ዓ/ም የተጻፈ የመልስ መልስ አቅርቧል።

6. ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው ክርክር ከላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም በታች ፍርድ ቤቶች አመልካች ቤቱን ለመግዛት የተዋዋለው ውል ፈራሽ ነው በማለት የሰጡት ውሳኔ የሕግ መሰረትና ድጋፍ ያለው ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን መርምረናል።

7. ጉዳዩን እንደመረመርነው አመልካች አሰላ ከተማ ሸማኔዎች አገልግሎት የህብረት ሥራ ማህበር፣ በአሰላ ከተማ ከፍተኛ ቀበሌ 07 የሚገኘውን ድርጅት ቤት የገዙት አቶ ተስፋዬ በሻህ (የማህበሩ ሊቀመንበር) አቶ ሲሳይ ጅራቱ የማህበሩ ፀኑራ አቶ አየለ ኃይለ ስላሴ እና አቶ ኃይለማሪያም ደምሴ የተባሉት የማህበሩ ስራ አስፈጻሚ (ስራ አስኪያጅ) ኮሚቴ አባላት በተገኙበት ሌሎች የማህበሩ ሰላሳ አምስት አባላት ማህበሩ መንግስት ግብርና የዘበኛ ደመዎዝ ለመክፈል ባለመቻሉ ንብረቱን ከላይ ስማቸው የተጠቀሰው አራቱ የማህበሩ ስራ አስፈጻሚ (ስራ አስኪያጅ) ኮሚቴ አባላት ንብረቱን ለአመልካች በብር 110,000 / አንድ መቶ አስር ሺ ብር / በመሸጥ ገንዘቡን እንዲቀበሉ ግንቦት 29 ቀን 1987 ዓ.ም የሰጡትን ውሳኔ እና የውክልና ስልጣን በመመልከት ነው ።

8. አቶ ተስፋዬ በሻ (የማህበሩ ሊቀመንበር) ፣ አቶ ሲሳይ ጅራቱ የማህበሩ ፀኑራ አቶ አየለ ኃ/ለስላሴ እና አቶ ኃ/ማሪያም ደምሴ የተባሉት የማህበሩ ስራ አስፈጻሚ (ስራ አስኪያጅ) ኮሚቴ አባላት እነሱን ጨምሮ ሰላሳ ዘጠኝ የማህበሩ አባላት ግንቦት 29 ቀን 1987 ዓ.ም ባስተላለፉት ውሳኔ እና በሰጧቸው ውክልና ስልጣን መሰረት የአሰላ ከተማ ሸማኔዎች አገልግሎት የህብረት ስራ ማህበርን በመወከል ግንቦት 30 ቀን 1987 ዓ.ም አከራካሪውን የማህበሩን ንብረት አመልካች በሽያጭ አስተላልፈዋል። የሽያጭ ውሉን በወቅቱ የውልና ምዝገባ አገልግሎት የመስጠት ስልጣን በነበረው አርሲ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ውልና ምዝገባ ክፍል ቀርቦ ተመዝግቧል። የማህበሩ ስራ አስፈጻሚ (ስራ አስኪያጅ) ኮሚቴ አባላት ቤቱን ለአመልካች የሸጡት ማህበሩን በመወከል ፣ በማህበሩ ስምና /የአሰላ ሸማኔዎች ሁለገብ የህብረት ስራ ማህበር ጽ/ቤት/ የሚል የማህበሩን ማህተም በመጠቀም ነው። በአጠቃላይ ሲታይ የሽያጭ ውሉ የተደረገው የአሰላ ሸማኔዎች ሁለገብ የህብረት ስራ ማህበር እና በአመልካች መካከል ነው።

9. የህብረት ስራ ማህበራት የራሳቸው የሆነ ልዩ አላማ ያላቸው ፣ የራሳቸው ባህሪያትና ሕጋዊ ሕልውና ያላቸው ናቸው ። እያንዳንዱ አባል በማህበሩ ውስጥ ያለው መብትና ግዴታ የሕብረት ስራ ማህበራት አዋጅ ፣ የሕብረት ስራ ማህበራት አዋጅን ለማስፈፀም በወጣው ደንብና በማህበሩ መተዳደሪያ ደንብ የሚወሰን ነው። ተጠሪዎች የማህበሩ አባላት ሰማኒያ አራት ናቸው በማለት የሚከራከሩ ቢሆንም ቤቱ ሲሸጥ ማህበሩ ሰማኒያ አራት አባላት የነበረው መሆኑን የማስረዳት ግዴታቸውን እንዳልተወጡ ከበታች ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ይዘት

ተገንዝበናል። ከዚህ በተጨማሪ ማህበሩ ቤቱ እንዲሸጥ ውሳኔ ሲያስተላልፍ ያልነበሩ ሌሎች አባላት አሉ ቢባል እንኳን ተጠሪዎች ሌሎቹም አባላት ወክለው ክስ ማቅረብ ስልጣን የላቸውም።

10. የሕብረት ስራ ማህበራት ንብረት ላይ መወሰን የሚችለው የማህበሩ ጠቅላላ ጉባኤ እንደሆነ በአዋጅ ቁጥር 147/1991 አንቀጽ 21 የተደነገገ ሲሆን የማህበሩ ጠቅላላ ጉባኤ ከማህበሩ አባላት ከማሳሰብ በላይ ሲገኙ እንደሚካሄድ በደንቡ ቁጥር 106/1996 አንቀጽ 20/2/ የተደነገገ ሲሆን ውሳኔ የሚተላለፈው በድምጽ ብልጫ መሆኑ በደንቡ አንቀጽ 23 ተደንግጓል። አመልካች ያለሰላ ሸማኔዎች ሁለገብ የሕብረት ስራ ማህበር ሰላሳ ዘጠኝ አባላት ያስተላለፉትን ውሳኔና የሰጡትን ውክልና በማየት ቤቱን ገዝተዋል። ተጠሪዎች ይህንን የሚያስተባብል ማስረጃ ያላቀረቡ ስለመሆኑ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ያሳያል። ተጠሪዎች የሚከራከሩት የማህበሩ ንብረት እንደ አባላቱ የጋራ ሀብት ሊቆጠርና ንብረቱን ለመሸጥ ሁሉም አባላት ስምምነት በፍታብሕር ሕግ ቁጥር 1266 መሠረት አስፈላጊ ነው በማለት ነው። ይህ የአመልካቾች ክርክር በአዋጅ ቁጥር 147/1991 አንቀጽ 32፣ አንቀጽ 18 ፣ አንቀጽ 19 እና ደንብ ቁጥር 106/1996 አንቀጽ 20 እና አንቀጽ 23 የሚጥስና የሕግ መሠረት የሌለው ነው ።

11. የቦታች ፍርድ ቤቶች የአሰላ ሸማኔዎች ሁለገብ የሕብረት ስራ ማህበርና በአመልካች መካከል የተደረገው የቤት ሽያጭ ለጉዳዩ አግባብነት የሌለውን የፍታብህር ሕግ ቁጥር 1266 መሠረት በማድረግ የማህበሩ ንብረት የአባላቱ የጋራ ሀብት በመሆኑ ንብረቱን ለመሸጥ የሁሉም አባላት ስምምነት ያስፈልጋል በማለት ውሉ እንዲፈርስ መወሰናቸው ከላይ የጠቀስናቸውን የአዋጅ ቁጥር 147/1991 እና የደንብ ቁጥር 106/1996 ድንጋጌዎች ያላገናዘበና መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. በኦሮሚያ ክልል የአርሲ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 06633 የሰጠው ውሳኔ ፣ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 63806 የሰጠው ውሳኔና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በመዝገብ ቁጥር 134880 የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል ።
2. በአሰላ ሸማኔዎች ሁለገብ የሕብረት ስራ ማህበርና በአመልካች መካከል ግንቦት 30 ቀን 1987 ዓ.ም የተደረገው የቤት ሽያጭ ውል የሚፈርስበት ሕጋዊ ምክንያት የለም በማለት ወስነናል።
3. ይህ ውሳኔ ተጠሪዎች ከቤቱ ሽያጭ የሚደርሳቸው ድርሻ ካለ የአሰላ ሸማኔዎች ሁለገብ የሕብረት ስራ ማህበርን ወይም ገንዘቡን ተካፍለው ወሰዱ የተባሉ አባላትን ከመጠየቅ የሚገድባቸው አይደለም በማለት ወስነናል ።
4. በዚህ ችሎት ያወጡትን ወጭና ኪሳራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ በማለት ወስነናል። መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ት/ዘ